

## Wie waren en zijn de laureaten van de Heimans en Thijssen Prijs?

De prijs is een initiatief van de Heimans en Thijssen Stichting (en haar voorlopers de Heimans Stichting, het Dr. Jac. P. Thijssen Fonds en de Stichting Heimans en Thijssen Fonds). De prijs wordt uitgereikt aan personen of instellingen die zich in de geest van Heimans en Thijssen verdienstelijk hebben gemaakt voor het populariseren van de natuurstudie.

Aanvankelijk werd de prijs alleen toegekend aan amateur-veldbiologen. Dus aan personen die, evenals de naamgevers van de prijs, geen academische opleiding hadden genoten en vaak net als zij werkzaam waren in het onderwijs en/of hun brood verdienden als natuurpublicist, -fotograaf en/of -filmer. Toen het hoger onderwijs in de loop der jaren voor minder draagkrachtigen toegankelijk kwam, werd de prijs ook wel toegekend aan academisch gevormde biologen.

Hoewel het niet in de voorwaarden staat, waren de laureaten aanvankelijk allen van het mannelijk geslacht. De eerste vrouw die de Heimans en Thijssen Prijs ontving was Wilma Eelman in 1990. Op de lijst van laureaten zijn vrouwen nog steeds ondervertegenwoordigd. Dat geldt niet voor de ornithologen, die zijn op de lijst van laureaten juist in ruime mate aanwezig. Opvallend is ook het grote aantal oudleden van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJN).

In 1965 werd de Heimans en Thijssen Prijs uitgereikt in de Koningszaal in Artis en deze locatie bleef jarenlang favoriet. Mede dankzij het optreden van Victor Westhoff, die veel aandacht besteedde aan de laudaties en interessante toespraken hield, groeiden de prijsuitreikingen uit tot druk bezochte, geanimeerde bijeenkomsten. Halverwege de jaren negentig besloot de Heimans en Thijssen Stichting een nieuw impuls aan de uitreiking te geven door de feestelijkheden te verplaatsen naar de provincie, naar een locatie op het terrein van de prijswinnaar. Dat gebeurde voor het eerst in 1997 in Zuid-Limburg, en het laatst in 2010 in België. Sinds 2013 wordt de prijsuitreiking gecombineerd met het congres, dat jaarlijks door de Heimans en Thijssen Stichting wordt georganiseerd.

De Heimans en Thijssen Prijs was aanvankelijk een geldprijs. De eerste keer dat de prijs werd uitgereikt (in 1955), bestond die uit een bedrag van honderd gulden. Het bedrag werd in de loop der jaren verhoogd. Vanaf 2003 werd de geldprijs vervangen door de Bronzen Spreeuw en een oorkonde.

De Bronzen Spreeuw is een ontwerp van Tonneke Iwema-van Harten, uit Nieuwkoop.

Naast het beeldje van de Bronzen Spreeuw reikt de Heimans en Thijssen Stichting sinds 2013 een zilveren draagspeld uit. De Zilveren Spreeuw is een ontwerp van Mart Holtrop, De Meern. De speld wordt toegekend aan personen die zich bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt voor de Heimans en Thijssen Stichting.

Vanwege het grote aantal laureaten zijn de beschrijvingen beknopt gehouden. Voor meer informatie wordt bij elke naam verwezen naar een bron, waarin meestal ook aanwijzingen staan voor verder lezen. De belangrijkste bron is het onvolprezen boek van Karel Voous. *In de ban van vogels* (1995). Bij het maken van de beschrijvingen van de laureaten is ook gebruik gemaakt van berichten die in de dagbladen verschenen. Onder de laureaten van de Heimans en Thijssen Prijs zijn er velen die ook andere onderscheidingen ontvingen, maar die zijn op een enkele uitzondering na niet vermeld.

Op- en aanmerkingen graag sturen naar Marga Coesèl. [marga.coesel@xs4all.nl](mailto:marga.coesel@xs4all.nl)

### **1955 Mossenwerkgroep**

De besturen van de in 1916 opgerichte Heimans Stichting en het in 1946 gevormde Dr. Jac. P. Thijsse Fonds besloten ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van de KNNV (in 1951) een Heimans en Thijsse Prijs uit te reiken. Het duurde nog tot 1955 voor het zover was. De prijs ging dat jaar naar de Mossenwerkgroep van de KNNV. De leden van de groep hielden determineeravonden in de Amsterdamse 'Hortus' (het botanisch laboratorium). Drijvende krachten achter deze werkgroep waren de amateurbiologen Sam Groenhuijzen (1913-2002) en Etienne (Ten) Agsteribbe (1901-1964). Groenhuijzen, van beroep administrateur bij het Gemeentelijk Electriciteits Bedrijf, had al in 1941, als bestuurslid van de afdeling Amsterdam van de (K)NNV, een mossenwerkgroep opgericht. Agsteribbe, die werkzaam was op een chemisch laboratorium, behoorde tot de eerste deelnemers. Kort na de bevrijding kwam de landelijke Bryologische Werkgroep tot stand, met prof.dr. Roelof van Wijk (1885-1981) als voorzitter. De werkgroep verzorgde tot eind 1970 een mededelingenblad *Buxbaumia*. Het blad werd opgevolgd door *Buxbaumiella* en door het Engelstalige tijdschrift *Lindbergia*. De Bryologische Werkgroep werd eind jaren zeventig uitgebreid tot de Bryologisch-Lichenologische Werkgroep, dus inclusief de korstmossen. De nog steeds actieve BLWG bestaat uit ongeveer twintig regionale groepen. De BLWG organiseert excursies en kampen, voert onderzoek uit en geeft advies, en verzorgt samen met de Skandinavische mossen- en korstmossenwerkgroep het tijdschrift *Lindbergia*.  
Bron: Ger Harmsen. *Passie voor mossen*. Utrecht, KNNV, 1998; Lucy Freese-Woudenberg. In memoriam Sam Groenhuijzen (1913-2002). *Buxbaumiella* 63 (2003) 3-5.

### **1957 Museum Natuer en Gea, G. Bosch, B.J. Lempke, C. Swennen, B.J.J.R. Walrecht, J.J. Zweeres**

#### **Museum Natuer en Gea**

Het museum Natuer en Gea, na het museum in Leeuwarden het tweede natuurmuseum in Friesland, werd in 1953 in Dokkum, in een oude soepkokerij geopend. Het museum werd beheerd door de vereniging Natuer en Gea waarin de veehouder A. Bruinenberg al geruime tijd een belangrijke rol speelde. Bruinenberg zette zich onder meer in voor natuureducatie bij jongeren. De prijs was een stimulans voor het museum dat aanvankelijk weinig publiek trok. Na diverse verhuizingen binnen Dokkum vond het museum in 1985 een nieuw onderkomen bij het speel- en dierenpark SanjesFertier, in Feanwâlden, ten zuiden van Dokkum. Bij die gelegenheid veranderde de naam van het museum in Natuurmuseum Bruinenberg.

Bron: *Algemeen Handelsblad* 22 maart 1957; website [natuurmuseumbruinenberg.nl](http://natuurmuseumbruinenberg.nl)

#### **Gerrit Bosch (1893-1981)**

Gerrit Bosch was een in Leeuwarden woonachtige vogelaar, vooral kenner van de Friese vogels en bekend als Fûgeltsje-Bosch. Bosch was in 1923 initiatiefnemer van het eerste Friese natuurmuseum in Leeuwarden (nu Natuurmuseum Fryslan), in 1947 medeoprichter van de Bond Friese Vogelwachten (BFVW) en bestuurslid van It Fryske Gea. Hij correspondeerde en

publiceerde veel en was een knap preparateur. Al dit werk deed hij naast zijn kantoorbaan bij Frico, de Friese Coöperatieve Zuivelexport Vereniging, een van de voorlopers van Friesland Campina.

Bron: G.A.H. de Groot. Gerrit Bosch 15 mei 1893– 20 juni 1981, een groot briefschrijver. *Vanellus* 57 (1998) 100-102, 150-153, 184-186; Karel H. Voous. *In de ban van vogels. Ornithologisch Biografisch Woordenboek*. Utrecht 1995. p. 167.

### **Barend Jan Lemke (1901-1993)**

Barend Lemke geldt als de nestor van de Nederlandse lepidopterologie, de studie van vlinders. Na zijn opleiding aan de Amsterdamse kweekschool, waar hij les kreeg van Jac. P. Thijssen, werd Lemke onderwijzer. Hij werkte zich op tot leraar Engels en deed daarnaast onderzoek aan de collectie Nederlandse lepidoptera in het Zoölogisch Museum Amsterdam. Net als veel andere jonge natuuronderzoekers publiceerde hij zijn eerste artikel in *De Levende Natuur*, in 1919. Daarna schreef meer dan 300 artikelen in uiteenlopende tijdschriften.

Bron: Willem Hogenes en Harry van Oorschot. In memoriam B.J. Lemke (1901-1993), een biografie en een bibliografie. *Entomologische Berichten Amsterdam* 55 (1995) 8-20.

### **Cornelis (Kees) Swennen (1929- 2020)**

Al tijdens zijn jonge jaren in Den Helder raakte Kees Swennen geboeid door het natuurleven van de kust, vooral vogels. Hij werd lid van de NJN en binnen deze jeugdbond betrokkken bij de Strandcommissie. De Strandcommissie ging in 1947 op in de Strandwerkgroep (van NJN, KNNV en JNM), met als orgaan *Het Zeepaard*. Swennen had in deze groep een leidende rol en ontving daarvoor in 1957 de Heimans en Thijssen Prijs. Na de kweekschool was hij opgeklommen tot hoofdconservator van de toenmalige Dienst School- en kindertuinen Den Haag. In 1964 behaalde hij het MO-diploma biologie en kreeg hij een aanstelling bij het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) in Den Helder, dat in 1970 verhuisde naar Texel. Daar maakte hij zich verdienstelijk als een deskundig en veelzijdig marien oecoloog, met contacten over de hele wereld. In 1991 promoveerde hij in Groningen op zijn onderzoek aan eidereenden. In 2010 ontving hij een ere-doctoraat van een Thaise universiteit.

Bron: Karel H. Voous. *In de ban van vogels. Ornithologisch Biografisch Woordenboek*. Utrecht 1995. p. 477-479; Gerhard Cadee. In memoriam dr. C. (Kees) Swennen (1929-2020). *Het Zeepaard* 80 (2) 2020.

### **Bernardus Johannes Jan Roelof Walrecht (1902-1964)**

Roelof Walrecht was een uitstekend amateur-veldbioloog, vooral kenner van bijen en wespen, en een enthousiast natuurpopularisator. Hij groeide op in Drenthe en Groningen en belandde uiteindelijk via locaties in Utrecht en Noord-Brabant in het Zeeuwse Biezelinge, waar hij de rest van zijn leven bleef wonen. Net als zoveel ander laureaten van de Heimans en Thijssen Prijs en de naamgevers zelf, verdiende hij zijn brood als onderwijzer. Walrecht publiceerde zijn waarnemingen in uiteenlopende tijdschriften en schreef onder de naam Roel Dasmus en als Barend Zwerfmans in dag- en weekbladen.

Bron: Karel H. Voous. *In de ban van vogels. Ornithologisch Biografisch Woordenboek*. Utrecht 1995. p. 509-510.

### **Jacobus Johannes (Ko) Zweeres (1915-1993)**

Ko Zweeres was een enthousiast lid van de NJN en groeide uit tot een bekend vogelwaarnemer, vogelbeschermer en publicist. Hij begon met stukjes in het

*Haarlems Dagblad*, was auteur van het populaire boekje *Vogel, wie ben je?* en schreef later jarenlang onder de naam Canteleer artikelen in het *Algemeen Handelsblad*. Zijn leven werd bemoeilijkt door zijn ervaringen tijdens de Tweede Wereldoorlog en de politionele actie in Nederlands-Indië. In 1956 werd hij secretaris-penningmeester van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels waar hij belangrijke initiatieven nam, ook op internationaal gebied. Na het beëindigen van dit dienstverband, eind jaren zestig, trok Zweeres zich terug in zijn woonplaats Zwanenburg. Hij ging daarna door met publiceren en het leiden van vogelexcursies. In 1977 trad Zweeres, die een groot bewonderaar was van Thijsse, op als mede-oprichter van de Stichting Heimans en Thijsse Bibliotheek en Archief, die in 1993 opging in de Heimans en Thijsse Stichting. Bron: Karel H. Voous. *In de ban van vogels. Ornithologisch Biografisch Woordenboek*. Utrecht 1995. p. 566-568.

### **1960 P.W. en W.G. Brander, J.J.C. Tanis, R. Tolman**

#### **Pieter Willem (Piet) Brander (1907-1982)**

Piet Brander begon al tijdens zijn jeugd in Bergen met het waarnemen van vogels. Eind jaren dertig, tijdens de aanleg van het Bosplan bij Amsterdam, het latere Amsterdamse Bos, werd Brander aangesteld tot boswachter. Een taak die hij met veel enthousiasme vervulde en al gauw uitbreidde tot die van voorlichter en excursieleider. Al tijdens de oorlog was Brander lid geworden van de Amsterdamse werkgroep Vogels. Na de bevrijding speelde hij als bestuurslid een centrale rol in deze organisatie. Piet maakte samen met zijn jongere broer Wim G., een banketbakker en amateurgereguleerder, vogelfilms waarmee ze veel succes oogsten. De Heimans en Thijsse Prijs was voor hen samen. Van W.G. Brander zijn de levensjaren niet bekend.

Bron: Karel H. Voous. *In de ban van vogels. Ornithologisch Biografisch Woordenboek*. Utrecht 1995. p. 172-173

#### **Jan Johannes Cornelis (Jan) Tanis (1924-2002)**

Jan Tanis was vanaf zijn jeugd op Schouwen-Duiveland geboeid door het natuurleven, vooral vogels. Hij werd al jong lid van de NJN waarvan hij in 1947 een jaar voorzitter was. Na de kweekschool werkte hij aanvankelijk als onderwijzer, vanaf 1953 op Terschelling. Hij beheerde vanaf 1957 het provisorisch biologisch station Schellingerland van het RIVON, een tijdens WO II door de Duitsers gebouwd onderkomen in de duinen bij de Bosplaat. Het station bood aanvankelijk alleen in de zomermaanden onderdak, maar stond vanaf 1960, onder toezicht van Tanis, permanent open voor onderzoek. Zelf publiceerde onder meer een uitstekend overzicht van de vogels van Terschelling. Vanwege problemen met zijn gezondheid (ernstige hoofdpijnen) gaf hij deze functie op. Hij werkte nadien nog een aantal jaar op het RIVON/RIN in Leersum en vestigde zich daarna in Frankrijk, waar hij actief bleef als vogelaar. In 1991 keerde Tanis terug naar Nederland, waar hij in 2002 in zijn geboorteplaats Zierikzee overleed.

Bron: Karel H. Voous. *In de ban van vogels. Ornithologisch Biografisch Woordenboek*. Utrecht 1995. p. 482-483

#### **Rinke Tolman (1891-1983)**

Rinke Tolman, een koppige Fries, had van jongsaf aan een passie voor de natuur. Na mislukte pogingen het onderwijzersdiploma te halen, werd hij een succesvol schrijver van natuurhistorische werken. Hij publiceerde onder meer columns in de *Nieuwe Rotterdamse Courant* en het *Utrechtsch Dagblad* (waar hij als redacteur aan verbonden was), artikelen in allerlei tijdschriften, waaronder *De Wandelaar* en *In Weer en Wind*, en een lange lijst boeken. Daarnaast vertaalde hij een groot aantal boeken die in Skandinavië waren verschenen. Tolman was een verwoed wandelaar en als romanticus, wars van techniek. Over aandacht en waardering had hij niet te klagen. Tolman ontving diverse onderscheidingen, een daarvan was de zilveren penning van de gemeente Soest, waar hij vanaf 1922 woonde.

Bron: Karel H. Voous. *In de ban van vogels. Ornithologisch Biografisch Woordenboek*. Utrecht 1995. p. 502-503.

## **1962 J.M. Duiven, N.H. Lysen, J. Veenman, A.J. Wiggelaar**

### **Jozef Martinus (Martin) Duiven (1904-1972)**

Martin Duiven was (hoofd)onderwijzer in het Groningse Oude Pekela en natuurpublicist. Hij schreef zowel over de natuur als over archeologie. Zijn bijdragen verschenen onder meer in de *Winschoter Courant* en in tijdschriften zoals *De Levende Natuur* en in *De Wandelaar in Weer en Wind*. Daarnaast vertaalde en bewerkte hij boeken over de natuur. Martin Duiven had een indrukwekkende insectenverzameling en een uitgebreid herbarium. Hij was als adviseur verbonden aan het Groninger Landschap en als medewerker aan diverse instellingen op het gebied van oudheidkunde en dialecten.

Bron: wikipedia

### **Nicolaas Henri (Nico) Lysen (1911-1978)**

Nico Lysen, geboren in het Friese Engwierum, kreeg na de middelbare tuinbouwschool te Boskoop een baan in Zeeland bij de Domaniale Duinen op Schouwen. Hij vestigde zich in Burgh bij Haamstede en maakte zich de daarop volgende veertig jaar sterk voor wat nu de boswachterij Westerschouwen is, een gevarieerd duinbos op westelijk Schouwen. Naast zijn werk als bosbouwkundige was Lysen een verwoed vogelaar en actief in organisaties als het Zeeuws Landschap en de Natuur-en Vogelwacht Schouwen-Duiveland.

Bron: Website van Westenschouwen. De geschiedenis van Westenschouwen. 06

### **Jan Veenman (1927- )**

Jan Veenman begon als twaalfjarig Amsterdammertje in de NJN met vogelen, een hobby die die zijn levenlang zou blijven beoefenen. Op basis van onderzoek in de jaren '40 en '50 naar de vogelbevolking van het plassenengebied Botshol publiceerde hij in 1960 samen met Ab Wiggelaar een boek waarvoor zij elk in 1962 de Heimans en Thijsse Prijs ontvingen. Veenman werkte in die jaren al bij de VARA televisie als producent-regisseur en cineast. In die functie maakte hij kritische natuurfilms, eerst in Nederland later ook daarbuiten. Vanaf 1984 verzorgde hij als grafisch ontwerper de vormgeving van *De Levende Natuur*.

Bron: Karel H. Voous. *In de ban van vogels. Ornithologisch Biografisch Woordenboek*. Utrecht 1995. p. 509.

### **Albert Johan (Ab) Wiggelaar (1927- 2014)**

Net als Jan Veenman was Ab Wiggelaar in Amsterdam lid van de NJN en slaagde hij er tijdens de oorlogsjaren in uit handen van de bezetter te blijven door in het plassengebied van de Botshol onderzoek te doen naar de vogelwereld. Zoals vermeld bij Jan Veenman publiceerden zij samen het boek *Botshol* en werden zij ook elk gelauwerd met de Heimans en Thijsse Prijs. Wiggelaar verdiende zijn brood als journalist bij *Het Financieel Dagblad*.

Bron: Karel H. Voous. *In de ban van vogels. Ornithologisch Biografisch Woordenboek*. Utrecht 1995. p. 549.

## **1964 W.H. Gravestein, M.J.C. Kolvoort**

### **Willem Hendrik Gravestein (1906- 1989)**

Willem (Wim?) Gravestein begon als kind al met verzamelen van naturalia en het kweken van vissen en planten, maar besloot na de hbs voor tandarts te gaan studeren, omdat je volgens hem als bioloog alleen voor de klas kon staan. Zijn belangstelling voor natuuronderzoek was blijvend. Naast zijn werk als tandarts in Amsterdam besteedde hij al zijn tijd aan het bestuderen en verzamelen van insecten. Hij maakte grote reizen en verzamelde ook postzegels met afbeeldingen van insecten. Gravestein was ruim een kwart eeuw bestuurslid van de KNNV.

Bron: internet, *Het Parool* 18 maart 1964.

### **Marius Johan Christiaan Kolvoort (1907- 1998)**

De liefde voor de natuur kreeg Marius Kolvoort mee van zijn vader, de onderwijzer Wolter Willem Kolvoort, een leeftijdgenoot van Heimans en Thijsse. Het gezin woonde in Lochem waar Marius al vroeg begon met tekenen en illustreren. Het was een liefhebberij die hij zijn levenlang met passie zou blijven beoefenen, naast zijn werk als onderwijzer en later als leraar tekenen en kunstgeschiedenis. Als tekenaar/illustrator ging zijn belangstelling uit naar zowel planten als dieren, maar vooral naar vogels. Zijn werk verscheen in tal van tijdschriften. Hij werkte ook mee aan exposities. Voor zijn vele verdiensten, onder meer voor de KNNV en het Wereld Natuurfonds, ontving hij diverse onderscheidingen. Marius gaf zijn liefde voor natuur en kunst door aan zijn nageslacht. Een van hen, zijn zoon Willem, werd onderwaternatuurfotograaf.

Bron: Karel H. Voous. *In de ban van vogels. Ornithologisch Biografisch Woordenboek*. Utrecht 1995. p. 312.

## **1965 P. Bakker**

### **Petrus Bakker (1910- 1984)**

Petrus Bakker te Heemstede was een leerling van Jac. P. Thijsse op het Kennemer Lyceum. Hij promoveerde in 1936 in Leiden op een proefschrift over geldverkeer in Nederlands-Indië en werd later directeur van het bureau Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister, aan de Plantage Kerklaan in Amsterdam. Hij ontving de Heimans en Thijsse prijs op 4 mei 1965 in de Koningszaal in Artis vanwege zijn werk als secretaris-penningmeester van de Stichting Thijsse's Hof in Bloemendaal.

Bron: *De Telegraaf* 6 mei 1965; *NRC Handelsblad* 10 maart 1984.

## **1966 H.W. Garthoff, C.J. Hana**

### **Hubertus Wilhelmus (Bert) Garthoff (1913- 1997)**

Bert Garthoff groeide op in Amsterdam. Als jongetje van twaalf maakte hij op zijn eerste NJN-kamp op Texel kennis met Jan P. Strijbos die daar op bezoek kwam. In 1935 maakten zij samen een reis door IJsland. Strijbos zette Bert niet alleen aan tot de vogelstudie, maar ook tot zijn latere beroep als radiopresentator en publicist. Bert Garthoff begon het radiowerk eind jaren dertig in Nederlands-Indië en pakte dat na de oorlog weer op. Tijdens de Japanse overheersing zat hij opgesloten in een kamp. In 1955 trad Bert in dienst bij de VARA waar hij grote bekendheid verkreëg met zijn natuurprogramma op de vroege zondagochtend getiteld *Weer of geen Weer*, de voorganger van *Vroege Vogels*. Vaste gast in dit radioprogramma was Fop I. Brouwer met zijn rubriek *Wat leeft en groeit en ons altijd weer boeit*. Naast zijn werk voor de VARA, waar hij ook TV-werk deed, trad hij op als publicist van een aantal boeken over de natuur, zoals *Zomaar wat zwerven*, en als redacteur van *Panda*, het maandblad van het Wereld Natuurfonds Nederland.

Bron: Karel H. Voous. *In de ban van vogels. Ornithologisch Biografisch Woordenboek*. Utrecht 1995. p. 246-247

### **Cornelis Johannes (Kees) Hana (1910-1975)**

De Haarlemmer Kees Hana behoorde tot de eerste generatie van de in 1920 opgerichte NJN, waar hij bevriend raakte met grootheden als Jan-Joost ter Pelkwijk en Niko en Luuk Tinbergen. Kees was aanvankelijk werkzaam als chemisch laborant en reclame-adviseur, maar slaagde er later in zijn brood te verdienen door het schrijven van boeken en artikelen, het houden van lezingen en het maken van foto's over de natuur en natuurbehoud. Hij kreeg daarbij veel steun van Jac. P. Thijssen die oog had voor de talenten en de veelzijdige natuurkennis van Hana. Hana is onder meer auteur van het bekende boek *Van dier en plant, water en land*. In het kader van het Thijssen-jaar 1965 verzorgde Hana het nog steeds zeer levenswaardige boekje *Feest in de natuur: de eeuw van Jac. P. Thijssen*. Kort voor zijn dood schreef hij al even voortreffelijke inleidingen bij de heruitgave van de Verkade-albums *Lente, Zomer, Herfst* en *Winter*.

Bron: Karel H. Voous. *In de ban van vogels. Ornithologisch Biografisch Woordenboek*. Utrecht 1995. p. 257-258.

### **1969 E.J. Kortenoever, T. Lebret, J. Philippona**

#### **Eldert Johannes Kortenoever (1913-1996)**

Eldert, de zoon van een boomkweker, groeide op in het Gooi waar hij actief werd in de NJN, vooral als vogelaar. Na zijn opleiding aan een tuinbouwschool werkte hij aanvankelijk op het bedrijf van zijn vader en later als ambtenaar bij het provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland. Tot zijn taken behoorde het geven van voorlichting op het gebied van natuur en natuurbehoud. Een taak die hij met veel succes vervulde. In 1958 was hij medeoprichter van de Vogelwerkgroep Castricum, vijf jaar later gevolgd door een goed uitgeruste vinkenbaan. Resultaten van de waarnemingen van Kortenoever zijn onder meer vastgelegd in het KNNV-boekje *Vogels van de Duinen* (1967). Kort na de eeuwwisseling werd in de duinen bij Castricum ter nagedachtenis aan Eldert Kortenoever een vogelhut gebouwd, die vernoemd werd naar zijn favoriete vogelsoort: De Winterkoning.

Bron: Hanneke Kortenoever. Wie was .. Eldert Kortenoever. *Jaarboekje Stichting Werkgroep Oud-Castricum* 2006 p. 53-60. Zie ook website Duinenenmensen.nl

### **Thomas (Tom) Lebret (1918-1982)**

Al tijdens zijn gymnasiumtijd in Dordrecht zwierf Tom Lebret, die lid was van de NJN, rondom de stad en door de Biesbosch op zoek naar watervogels. Hij hield in die jaren een natuurdagboek bij dat in 2017 door Gerard Ouweneel werd uitgebracht onder de titel *Biesbosch-vogels. De jeugddagboeken van Tom Lebret*. Lebret publiceerde zelf ook veel over de Biesbosch en over het voorkomen en vooral het gedrag van vogels in Nederland en elders in Europa. Na zijn gymnasiumopleiding studeerde Lebret rechten in Leiden. Hij werkte daarna als griffier, later officier van justitie in Middelburg, waar hij ook ging wonen. Voous (1995) typeerde hem als 'een oorspronkelijk denker en zelfstandig onderzoeker', en 'een onbevangen, maar vasthoudend natuur- en vogelbeschermer'.

Bron: Karel H. Voous. *In de ban van vogels. Ornithologisch Biografisch Woordenboek*. Utrecht 1995. p. 334-335.

### **Jules Philippona (1924-2020)**

De belangstelling voor vogels begon bij Jules Philippona toen hij in 1939 lid werd van de NJN in Haarlem. Vogels kijken werd een passie voor het leven. Naast zijn werk als onderwijzer en later als leraar aardrijkskunde in het middelbaar onderwijs, besteedde hij al zijn tijd aan de vogelstudie. Hij maakte vooral furore met zijn waarnemingen over wilde ganzen. Met de ganzen deelde hij zijn behoefte aan vrijheid en ruimte. Philippona ging vaak op stap met andere ganzen-enthousiastelingen, zoals Theo Mulder, en hij werkte mee aan gezamenlijke publicaties. Zo had hij een belangrijk aandeel in het boek *Wilde ganzen in Nederland* (Lebret et al. 1976). De vele waarnemingen die Philippona in zijn natuurdagboeken optekende zijn door zijn schoonzoon Erik Lam ingevoerd op [Waarneming.nl](http://Waarneming.nl)

Bron: Karel H. Voous. *In de ban van vogels. Ornithologisch Biografisch Woordenboek*. Utrecht 1995. p. 402-403.

### **1972 J. Landwehr, E.E. van der Voo**

#### **Jacobus (Koos) Landwehr (1911-1996)**

Koos Landwehr was veelzijdig begaafd: hij was kweker, botanisch tekenaar, beroemd om zijn fotografisch geheugen, én schrijver. Na een opleiding tot hovenier had hij samen met zijn broer een kwekerij in Amstelveen, totdat het bedrijf in 1938 onteigend werd in verband met de aanleg van het Amsterdamse Bos. Het jaar daarop trad hij in dienst bij de plantsoendienst in Amstelveen. Daar legde hij zich toe op de aanleg van natuurrijke plantsoenen. Samen met C. Sipkes publiceerde hij daarover een boek, getiteld *Wildeplantentuinen* (1974). Als tekenaar blonk hij uit door zijn oog voor details die hij met precisie vastlegde, onder meer in atlassen gewijd aan blad- en levermossen en grassen. Na zijn pensionering vestigde hij zich in 1975 in Frankrijk. Twee jaar later verscheen zijn tweedelige standaardwerk *Wilde orchideeën in Europa*. Op grond van zijn bijzondere verdiensten ontving hij een eredoctoraat van de Universiteit van Amsterdam. Een jaar na zijn dood werd een park in Amstelveen naar hem vernoemd, het Koos Landwehr-park.



Bron: J. Heimans [en V. Westhoff]. Van vijftwintig tot vijfenzeventig. *De Levende Natuur* 75 (1972) 241-254; wikipedia.

### **Edouard Eugène van der Voo (1903-1977)**

Edouard van der Voo groeide op in Hekendorp (gemeente Oudewater). Hij was van jongs af aan geïnteresseerd in de natuur en al vroeg lid van de plaatselijke ornithologische club 'de Tureluurs'. De door hem aangevangen biologiestudie kon hij niet afmaken als gevolg van de economische crisis in de jaren dertig, maar na de Tweede Wereldoorlog kreeg hij de kans zich aan de veldbiologie te wijden bij de Stichting Onderzoek Levensgemeenschappen (SOL). Later kwam hij in dienst van het RIVON en deed hij onderzoek aan staatsnatuurreservaten, particuliere natuurgebieden en terreinen van Natuurmonumenten. Verslagen van zijn werkzaamheden publiceerde hij in een groot aantal tijdschriften, daarnaast hield hij lezingen, verzorgde hij cursussen en leidde hij excursies. Hij was een van de vier auteurs van het driedelige werk *Wilde planten, flora en vegetatie van onze natuurgebieden*. Een jaar na zijn dood verscheen het boek *Vergeet het polderland niet: ter nagedachtenis aan E.E. van der Voo*.

Bron: J. Heimans [en V. Westhoff]. Van vijftwintig tot vijfenzeventig. *De Levende Natuur* 75 (1972) 241-254;

### **1977 C. Sipkes, Jan P. Strijbos**

#### **Cornelis (Kees) Sipkes (1895-1989)**

Kees Sipkes groeide op in Haarlem en toonde al vroeg belangstelling voor de rijke flora van het Kennemerland. Na zijn opleiding op het gymnasium en de tuinbouwschool, begon hij in 1918 in Haarlem een wildeplanten-kwekerij onder de naam De Teunisbloem. In 1925 hielp hij mee aan de inrichting van Thijsse's Hof in Bloemendaal. Door het maken van verre reizen, onder meer op de fiets naar Marokko en Algiers, verbreedde hij zijn botanische kennis, zowel op het gebied van soorten, als op het gebied van verspreiding en oecologie. Na de Tweede Wereldoorlog verplaatste Sipkes zijn arbeidsterrein naar Voorne. Daar werd hij beheersadviseur bij de toenmalige eigenaar van het duingebied. In die functie, waarin hij zich ontplooipte tot tuin- en landschapsarchitect en natuurbeschermer, zorgde hij onder meer voor de aanleg van de Tenella-plas, een soortenrijke heemtuin van ongeveer twee hectaren. Zijn liefde en enthousiasme voor de natuur droeg Sipkes uit door het houden van lezingen, het leiden van excursies en het verzorgen van een indrukwekkende reeks publicaties.

Bron: V. Westhoff. C. Sipkes en de wilde planten. *Natura* 75 (1978) 190-194; M.J. Adriani en B.M. Lensink. 22 Oktober 1985: Kees Sipkes wordt negentig jaar! *Gorteria* 14 (1985) 251-254.

#### **Jan Pieter (Jan P.) Strijbos (1891-1983)**

Jan P. was een vrijbuiters en een hartstochtelijk natuurliefhebber, wars van luxe en comfort. Aangespoord door zijn ouders en de boekjes van Heimans en Thijsse trok hij er al vroeg op uit, eerst in het Kennemerland en later steeds verder van huis tot aan Spitsbergen en Nieuw Zeeland. De baan als bouwkundig tekenaar, die hij verafschuwde, gaf hij in 1927 op om definitief de kost te verdienen als freelance publicist, fotograaf, filmer en spreker. Met Jac. P. Thijsse als zijn grote voorbeeld werd hij propagandist van de natuurbescherming, met nadruk op de bescherming van vogels. Zijn kennis en zijn ervaringen op zijn avontuurlijke

tochten legde Strijbos met oog voor sappige details vast in een stroom van boeken, artikelen, films en lezingen. Veel succes oogste hij ook met zijn autobiografische boek *Vogelvrij. Mensen en tijden die ik gekend heb* (1979). Dat Strijbos veel waardering ontving voor zijn werk en een grote schare vrienden had, blijkt wel uit het feit dat zijn kroonjaren steeds uitbundig werden gevierd. Hij werd talloze malen onderscheiden.

Bron: Karel H. Voous. *In de ban van vogels. Ornithologisch Biografisch Woordenboek*. Utrecht 1995. p. 471-473.

## **1979 A. Haanstra, H.W. J. Schimmel**

### **Albert (Bert) Haanstra (1916-1997)**

Het zag er aanvankelijk naar uit dat Bert Haanstra, die een groot deel van zijn jeugd doorbracht in het Twentse stadje Goor, onderwijzer zou worden. Hij begon aan de kweekschool in Hengelo maar de fotografie trok hem meer. Nadat hij ervaring had opgedaan bij een plaatselijke fotograaf vestigde hij zich in 1934 als persfotograaf in Amsterdam. Tijdens de oorlogsjaren, waarin hij als fotograaf meehielp aan het verzet, volgde hij ook de schildersopleiding aan de Rijksacademie. In 1947 werd hij professioneel filmer. Bekendheid verwierf Bert Haanstra vooral met de films *Fanfare* (1958), *Alleman* (1963) en *Bij de beesten af. Overeenkomsten in gedrag van mens en dier* (1972). Voor zijn werk ontving hij talloze onderscheidingen waaronder een Oscar. De Heimans en Thijssse Prijs ontving Haanstra voor zijn documentaire *Nationale parken ... noodzaak* (1978)

Bron: wikipedia; berichten in dagbladen in december 1979.

### **Hendrikus Josephus Wilhelmus (Hein Schimmel) (1915-2009)**

Hein Schimmel werkte eerst als ambtenaar bij de PTT en vanaf 1947 als botanisch assistent, en later natuurbeschermingsconsulent, bij de afdeling Natuurbescherming en Landschap van het Staatsbosbeheer. In 1957 kwam hij in dienst van het RIVON, later het RIN, nadat het SBB het inventarisatiewerk had overgedragen aan deze instelling. Hein Schimmel, die ook regelmatig te horen was op de radio, publiceerde veel, zowel artikelen als boeken, en zowel populair als wetenschappelijk. Zijn publicaties over stuifzanden en beekdalen bezorgden hem de Heimans en Thijssse Prijs. In 1982 trok Schimmel de aandacht met zijn boek *Het verloren woud*, een combinatie van een streekroman en een natuurbeschermingsboek, over het verdwenen Beekbergerwoud.

Bron: H.J.W. Schimmel, D.C.P. Thalen en V. Westhoff. Chris van Leeuwen, bouwmeester van het natuurbeheer. *De Levende Natuur* 86 (1985) 66-73; en internet

## **1983 G. Houtman**

### **Geerit Houtman (1906 -1996)**

Geerit Houtman was de zoon van een boomkweker in Boskoop. Nadat zijn belangstelling voor de natuur was gewekt door het boekje *In sloot en plas* van Heimans en Thijssse, werd hij lid van de NJN. Houtman volgde de opleiding tot onderwijzer in Nijmegen en studeerde later MO-biologie aan de Universiteit van Amsterdam. Hij werkte eerst als onderwijzer in diverse plaatsen en later als leraar aan de Middelbare Tuinbouwschool in Hoorn, de stad waar hij vanaf 1942 woonde. Geerit Houtman was een begaafd leraar. Na zijn NJN-jaren werd hij actief in de KNNV. Vanaf 1952 was hij de motor achter de publicaties van de

KNNV, met name de reeks Wetenschappelijke Mededelingen. Hij zat de auteurs met succes achter de voden. Op latere leeftijd raakte Geerit Houtman geboeid door de geologie en werd hij ook actief in de Nederlandse Geologische Vereniging.

Bron: H. Steur. In memoriam Geerit Houtman. *Grondboor en Hamer* 50 (1996) 78, 13 febr. 1996

Wordt vervolgd